

5
C2
1940 (1-4)

Min. Washburn

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 2

ASIA: _____

Trikholmassa olevan lähetyksen raportti n:o 1.

Ministeri Wasastjerina

27/6 1940.

Pal

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, kesäkuun 20 päivänä 1940.

N:o 5288/577.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 73/76 Sel D. 1940		
21/6 - 40	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ALA
5	C 2	

Herra Ulkoasiainministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 1/1940 aiheista "Yleistilanne" ja "Ahvenanmaan kysymys".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

Jarl A. Witting

Herra Ulkoasiainministeri R. Witting,

Helsinki.

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 1/1940.

Tukholma ssa 20 p:nä kesä- kuuta 1940.

Asia: Yleistilanne.

Ahvenanmaan kysymys.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 73/46	YpD.	1070
21/6-40	S2	LE
RYHMÄ	OSALTO	MA
5	E 2	

Mitä yleistilanteeseen tulee, pidetään täällä venäläisten joukkojen keskitystä Baltian maihin ja saksalaisten joukkojen keskitystä Itä-Preussiin hyvin huolestuttavana. Erittäin luotettavasta lähteestä saadun tiedon mukaan on Saksan yleisesikunta jo toista kuukautta sitten laatinut yksityiskohtaisia Venäjään kohdistuvia sotasuunnitelmia. Saksan ja Venäjän välistä sotaa pidetään miltei varmana. Todennäköistä ajankohtaa vain pohditaan. Tavatessani Mme Kollontayn lausui hän otaksuvansa, että Saksa ei uskaltaisi hyökätä Venäjän kimppuun, mutta ilmaisi samalla selvästi suurta huolestuneisuutta.

Saksalaiset joukot ovat miehittäneet Pohjois-Norjan. Ruotsin Berliinin-lähettiläs Richert on käytyään Ribbentropin luona saapunut Tukholmaan. Ulkoasiainvaliokunta on kokoontunut, ja Riksdagilla on huomenna salainen istunto. Güntherin luotamuksellisesti antaman tiedon mukaan on Saksan päävaatimus saada kuljettaa sotatarvikkeita ja todennäköisesti myöskin joukkoja Ruotsin kautta Norjaan. Ruotsi suostunee. Ollaan kuitenkin hyvin huolestuneita siitä, miten kansan mielipide

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tulee reagoimaan.

Venäjällä on erinäisiä vaatimuksia Romaniaan nähden, joita ei lähemmin tunneta. Sieltä on edustajia, todennäköisesti ulkoministeri, matkustanut Moskovaan. Venäjä vaatii Bessarabiaa.

Huhuja yhä liikkuu Venäjän aikeista Suomeen nähden. Kuitenkin arvellaan tämän vaaran vähenevän sikäli kuin saksalaiset joukot vapautuvat Ranskasta. Hyvin luultavana pidetään, ettei Suomi eikä Ruotsi voi välttyä joutumasta mukaan Saksan ja Venäjän välillä mahdollisesti syntyvään sotaan.

Ahvenanmaan kysymys.

Saksa tyytynee status quohon Ahvenanmaahan nähden, kuitenkin mikäli Venäjä ei osoita huomattavaa mielenkiintoa.

Ruotsiin nähden olisi toivottavaa, että jossakin muodossa voitaisiin vakuuttaa, etteivät nykyiset tai suunnitellut toimenpiteet tule koskemaan Ahvenanmaan itsehallintoa. Mailmantapahtumista johtuen näyttää kuitenkin virallisella taholla mielenkiinto Ahvenanmaan kysymystä koskeviin neuvotteluihin joutuneen jonkun verran syrjään.

Ministeri:

J. A. A. A. A.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 02

ASIA: _____

Talholmesta olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri vastaus.

1977-20

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa, heinäkuun 20 päivänä 1940.

N:o 5723/703.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

22/78 /v.D. 1940

	No	LIIH.
KYHÄÄ	CSATO	ASIA
8	C2	

Arkisto.

Herra Ministeri,

Allekirjoittaneella on kunnia tämän ohessa lähettää raporttinsa n:o 2 aiheesta "Ruotsin suhtautuminen sodan vaaran uhatessa".

Esitän Teille, Herra Ministeri, suurimman kunnioitukseni vakuutuksen.

J. Witting

Herra Ulkoasiainministeri R. Witting,

Helsinki.

(Kunnettu arkki - Toinen ainoa kopol. 28/5-43)

jälj.

Erikain

TUKKOLMA SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Tukholma ssa 20 p:nä heinäk. kuuta 1940

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
77948		
—	160	L.H.
KYTIMÄ	GRATO	ASIA

Asia: Ruotsin suhtautuminen sodan vaaran uhatessa.

Ulkosaainministeriön sähköiden nro 289, 290 ja 291 johdosta saan täten kunnioittaen ilmoittaa seuraavan.

Koska ulkoministeri Günther oli kesälomalla ja kanslia-päällikkö Boheman Moskovassa, asetuin yhteyteen pääministeri Hansson'in kanssa ja selostin hänelle, mitenkin Neuvostoliiton taholta on esitetty yhä uusia vaatimuksia, viimeksi vaatimus, että Neuvostoliitolle myönnettäisiin oikeus aseiden ja jopa joukkojenkin kuljeteukseen rautateitse Hankoon. Huomautin olevan ajateltavissa, että Neuvostoliitto, varovaisesta politikastansa huolimatta ja syyttä kukaan voisi hyökätä Suomeen, jos poliittinen tilanne Neuvostoliiton kannalta katsoen näyttäisi suotuisalta. On ajateltavissa, että sellainen tilanne voisi muodostua esimerkiksi Saksan hyökkäyksen yhteydessä Englantiin.

Neuvostoliiton hyökätessä Suomeen tai ehkä jo tällaisen hyökkäyksen uhatessa olisi pakotettu Ruotsin hallitukselta tiedustelemaan, voiko Ruotsi ja millä tavalla auttaa Suomea. Sellainen tiedustelu vaatisi nopeaa ratkaisua ruotsalaiselta taholta. Koska ratkaisun edellytyksenä kuitenkin on tarkka harkinta sotilaallisissa mahdollisuuksissa ja poliittisissa näkökohtia niiden sekä todennäköisesti, että suoritetaan erinäisiä

JAKELUOHJE:
 Ulkoministerille ja hänen
 läheisilleen henkilöille.

Jakeluohjelmalleja:
 Tavallinen.
 Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
 Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
 Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

poliittisia sondeerauksia, halusin valmistavasti saattaa Ruotsin hallituksen tietoon, että viitatuslainen kääntyminen sen puoleen on ajateltavissa, sekä kehoittaa Ruotsin hallitusta ajoissa harkitsemaan mahdollisesti syntyvää tilannetta.

Saantapaisen esityksen tein sittemmin ulkomaaneuvokselle, v.t. kansliapäällikkö Söderblom'ille sekä, eversti Palojärven poissaollessa, mutatis mutandis eversti Adlercreutz'ille. Seurauksena keskustelustani pääministerin kanssa oli, että ulkoministeri kutsuttiin kotiin lomalta. Selostin tilannetta hänelle samalla tavalla kuin pääministerille, minkä jälkeen hallitus kokoontui perjantaina t.k. 19 päivänä. Tässä tilaisuudessa teki ulkoministeri selkoa poliittisesta tilanteesta kiinnittäen erikoista huomiota probleemien Neuvostoliitto-Suomi.

Pääministeri johdannoksi huomautti, että Suomessa ollaan oltu pettynyttä sen johdosta, ettei Ruotsi osallistunut Suomen-Neuvostoliiton sotaan sekä että hän henkilökohtaisesti on saanut kantaa häpeitä siitä. Todellinen asialaita on, ettei Ruotsi ollut koskaan antanut toiveita sotilaallisen avun suhteen, eikä sillä myöskään poliittisesti ollut mitään mahdollisuuksia tähän. Luonnollista on, että Ruotsin kansan tunnereaktio oli voimakas, kun pieni kansa joutui hyökkäyksen alaiseksi, sitä enemmän kun hyökkäys kohdistui Suomeen, ja nimenomaan, koska hyökkäykseen esiintyi Neuvostoliitto. Suomalaiselta taholta kiinnitettiin kuitenkin aivan liian suurta huomiota hyväntahtoisten ja innostuneiden Suomi-ystävien omaksumaan kantaan. Nämä Suomi-ystävät ovat tosin kunnioitettavia ja huomattavia, mutta poliittisesti edesvastuuttomia henkilöitä. Ajatukset kulkivat toiveitten määrän-

näin suuntaan ja seurauksena oli pettymys sen johdosta, että
 nämä ajatukset olivat riittävät todellista tustaa vaille.
 Ymmärtämyksellä tilanteeseen suhteen pääministeri osoitti sillä,
 että hän oli puuttumatta eräiseen kauhaan tosiasiaan -
 suomalaisten edustajain suoranaiseen juonitteluun hallitusta
 kohtaan. - Askel syvästi myöskään suoranaiseen osanottoon
 Suomen puolella sotaan oli kuitenkin hyvin pitkä, ja P.A.H.
 varoitti meitä toistanasta erehdyksestä ja ehdollisesti muodosta-
 masta ennakkomielipiteistä Ruotsin mahdollisesta osallistumi-
 sesta, josta tällä hetkellä ei voida mitään sanoa ja joka
 suurimmassa määrin riippuu tekijöistä, joita ei voida arvioi-
 da, kuten Saksan kanta j.n.e. Sota edellyttäisi sitäpaitsi
 Valtiopäiväpäätöstä, kun taas Valtiopäivillä ei koko kysymys-
 tä voida valmistavasti käsitellä, ottaen huomioon kommunisti-
 set edustajat j.n.e.

Yhteenvetona voidaan todeta, että pääministerin kannanotto
 oli hyvin pidettyväinen hänen ystävällisestä esiintymisestäään
 huolimatta. Ennen kaikkea hän halusi varoittaa meitä luotta-
 masta ruotsalaiseen apuun ja huomautti, että Neuvostoliitto
 ehkei tällä kertaa suvaitsi edes senluontoista apua, mikä
 viime sodan aikana tuli osaksemme.

V.t. kansliapäällikkö Söderblom ei katsomut voivansa
 antaa lausuntoa asiassa.

Ulkoasiainministeri, jonka tapasin heti hänen saavuttuaan
 kaupunkiin, piti tilannetta hyvin vakavana. Hän oli sitä miel-
 tä, että kysymys Ruotsin mahdollisesta osallistumisesta Suomen
 puolella oli hyvin epävarma, mutta ei myöskään enempää kuin
 epävarma; hän tarkoitti tällä, että nykyinen poliittinen lähtö-

tilanne on aivan toinen kuin viime sodan aikana ja että Ruotsin osallistuminen nyt olisi ajateltavissa. Saksan suhtautuminen kysymykseen on kuitenkin suurin piirtein ratkaiseva tekijä. Sota olisi mikäli mahdollista vältettävä poliittisten toimenpiteiden kautta. Tulisiko Suomi esim. pitää tällain suotavana, että Ruotsi antaisi deklaration, että Ruotsin hallitus pitäisi hyökkäystä Suomea kohtaan myös hyökkäyksenä Ruotsiin, ja mikä estäisi vaikutus tällaisella deklaratiolla olisi Neuvostoliittoon. Suomen taholla olisi syytä ottaa nämä kysymykset harkinnan alaisiksi. Olihan kuitenkin kovin epävarmaa, voisiko Ruotsin hallitus pikästä ryhtyä tällaisiin toimiin. Hallituksen piti kokoontua samana päivänä, jolloin keskustelu jatkuisi. Kokouksen jälkeen soitti Günther minulle ilmoittaen aivan lyhyesti, että hallitus ei ollut täysilukuinen, että hän oli tehnyt selkoa asiasta, mutta että keskustelu lykättiin.

Kansliapäällikkö Boheman. Vaikutusvaltainen kannattajajoukko on kansliapäällikkö Boheman, joka eräälle yhteiselle ystäväille on lausunut, että Ruotsin osallistuminen Suomen ja Neuvostoliiton väliseen sotaan olisi Ruotsin viimeinen mahdollisuus ylläpitää poliittista ja sotilaallista itsenäisyyttä.

Sotilasviranomaiset, joiden kanssa eversti Palojärven poissaollessa olen asettanut yhteyteen, ovat hyvin aktiivisella kannalla, mutta he ovat, kuten tunnettua, tällain suurempaa poliittista vaikutusvaltaa vaille.

Näiden keskustelujen tuloksena voidaan ehkä pitää, että kysymys Ruotsin osasta neuvostolaisen hyökkäyksen sattuessa on intensiivisen huomion kohteena ulkoministeriössä ja puolustusjohdossa.

Ulkoministeri on pyytänyt, että jokainen seikka, joka voisi viitata hyökkäyksen uhkaan tai jolla muuten voisi olla merkitystä edelliskäsitelmässä yhteydessä, heti saatettaisiin hänen tietoonsa. Uudistuneita sondeerauksia Berliinissä suoritettaneen mahdollisesti.

Yleinen vaikutelmani on kuitenkin valitettavasti, että nykyinen hallitus P.A. Hansson'in johtamana vasta viimeisessä kädessä tulisi sotilaallisesti puuttamaan asiaamme ja todennäköisesti vain suoranaisen saksalaisen puoltolauseen perusteella, mikä näyttää olevan vaikeasti saavutettavissa.

Tuholmassa 20 päivänä heinäkuuta 1940.

Ministeri:

Jaw
Jarl A. Wasastjerna

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA: _____

Tukholmassa oleva lähetetty raportti n:o 3.

Ministeriö Wasastjärna

31/10 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Tukholmassa 1 päivänä marraskuuta 1940.

7280/1155

AINM
88/49 Tal. 5 - 40.
4/11-40

OKASTA

5 C2

Herra Ulkoasiainministeri,

Oheisena kunnioittaen lähettän raporttini n:ot 3
ja 4 aiheista

Ruotsin ulkopoliittikka ja
Ruotsin sisäpolitiikka.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, suurimman kunnioi-
tukseni vakuutus.

J. Witting

Herra Ulkoasiainministeri Rolf WITTING:

H e l s i n k i .

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3

Tukholma ssa 31 p:nä loka kuuta 1940 88/49 Sal. S - 70

Asia: Ruotsin ulkopoliittika.

4/11-70

OKA:STB
5 (02)

Koska olen kirjoittanut kaikki Suomen ja Ruotsin välisiä suhteita koskevat raportit kirjeinä Herra Ulkoasiainministerille, joten Suomen muut lähetystöt eivät täältä ole saaneet mitään Ruotsia koskevia tietoja, lähetän kaksi Ruotsin yleistä ulko- ja sisäpolitiikkaa koskevaa raporttia tavallista jakoa varten.

Ulkopoliittikkaan nähden hallitus koettaa ylläpitää sitä puolueettomuuspolitiikkaa, joka julistettiin suurvaltasodan puhjettessa. Myös kuluneen kuukauden aikana on siis n.k. puolueettomuusvartiosto ampunut sekä englantilaisia että saksalaisia Ruotsin alueen yläpuolelle ilmestyneitä lentokoneita ja parissa tapauksessa pakoittanut ne maahan sekä internoitunut miehistöt. T.k. 3 päivää vastaisena yönä pudotti vieras lentokone pommeja Malmön kaupunkiin, pommien kuitenkin aiheuttamatta suurempia vahinkoja. Supritetun pommikoneiden kansallisuutta koskevan tutkimuksen jälkeen jätettiin Englannin hallitukselle jyrkkä vastalause tämän puolueettomuuden rikouksen johdosta. T.k. 5 päivänä Englannin lentoministeriö vastasi dementialla ilmoittaen, ettei puheena olevana ajankohtana Ruotsin alueen yläpuolella ollut englantilaisia lentokoneita. Sittemmin. Sittemmin on Englanti kuitenkin esittänyt valittelun tapahtuman johdosta sekä luvan-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksiministeriölle.
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mut vahingonkorvausta suoritettun arvioinnin mukaan hieman alle 2000 kruunun. T.k. 29 päivänä pudotti jälleen vieras lentokone pommeja, tällä kertaa Hälsingborg'in kaupungin sataman ulkopuolelle. Pommit eivät aiheuttaneet vahinkoja. Ilmatorjunta ampui 5 laukausta, jonka jälkeen kone poistui luoteeseen päin.

Saman politiikan voidaan sanoa olevan perustana niille toimenpiteille, joihin maassa on ryhdytty erinäisiä lehtiä vastaan, joiden kirjoitusten on katsottu voivan antaa aihetta väärinkäsityksiin ulkovaltoihin nähden. Näistä toimenpiteistä huomiota herättävin oli t.k. 8 päivän Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning'in takavarikointi. Korkein oikeus on myös määrännyt rangaistuksen painovapausrikkomuksesta, josta "Ny Dag" ja "Arbetar-Tidningen" nimiset lehdet aikaisemmin on tuomittu.

Ruotsin lehdistön kanta on kuluvaan kuukauteen aikana ollut arvostelevan tarkastuksen kohteena erinäisissä saksalaisissa lehdissä. Eritoten on Ruotsissa kiinnitetty huomiota tri Karl NEGERLEN Berliner Börsenzeitung'issa esittämiin mielipiteisiin m.m. Social-Demokraten'ia vastaan, jonka katsottiin väitetyn saksalaisvastaisen kannanottonsa kautta myötävaikuttaneen jatkuvaan "Saksan Ruotsiin kohdistaman luottamuksen ja ystävällisten tunteiden hävitysprosessiin", Social-Demokraten on vastannut toteamalla, ettei se ole aikonut eikä vastaisuudessa aio esiintyä Ruotsin ja Saksan välisten ystävällisten suhteiden välittömänä tai välillisenä saboteeraajana. "Mielestämme kuuluu selvästi Ruotsin intresseihin, että suhteemme Itämeren eteläpuolella sijaitsevaan suurvalttaan ovat

mahdollisimman hyvät. -- Tämä ei tietenkään merkitse sitä, että olisimme halukkaita luopumaan ruotsalaisesta kansallisuudesta vapaudesta saavuttaaksemme ystävyuden, joka sellaisessa tapauksessa muodostuisi kaikkea muuta kuin todelliseksi. -- (Tri. Megerle) alleviivaa molemminpuolisen luottamuksen tärkeyden. Sellainen on epäilemättä tarpeen. Mutta molemminpuolinen luottamus edellyttää molemminpuolista ymmärtämystä kummankin probleemeihin ja lähtökohtiin nähden."

Tämän mielipiteidenvaihdon yhteydessä on samantapaisia näkökohtia painokkaasti esitetty lukuisissa maan johtavissa lehdissä, ja on syytä olettaa, että ruotsalaisten suhtautumisesta asiaan on ilmoitettu myös virallista tietä.

Lehdistö on mielenkiinnolla kosketellut erikoisesti pohjoismaisia kysymyksiä. Suomen sisä- ja ulkopolitiikka on ollut tarkan huomion kohteena; ennen kaikkea Ahvenanmaan demilitarisointia koskeva sopimus Neuvostoliiton kanssa.

Mainittakoon lisäksi pari ulkopolitiikan kannalta kiinnostavaa tapausta. T.k. 17 päivänä saapui Tukholmaan 110 Rågö-ruotsalaista, pääasiallisesti maanviljelijöitä ja kalastajia perheineen, jotka olivat saaneet maastalähtöluvan Virosta asettuakseen asumaan Ruotsiin. T.k. 19 päivänä ilmoitettiin ulkodepartementista, että Ruotsin Washingtonissa oleva lähetystö oli saanut tehtäväkseen esittää vastalause sen johdosta, että amerikkalaiset viranomaiset olivat takavarikoineet Ruotsiin tilattuja lentokoneita. Samana päivänä ilmoitettiin Berliinistä, että Ruotsin lehdistön edustajat, jotka valtakunnanhallitus oli kutsunut matkalle Saksaan, olivat saapuneet sinne. Mitä lopuksi tulee Ruotsin ulkomaankauppaan, on Kommersekollegium'in nyt julkaisemasta syyskuun-tilastosta päättäen,

ollut havaittavissa parantumisen merkkejä. Syyskuussa nousi vientiarvo 106,1 miljoonaan kruunuun ja tuontiarvo 147,5 miljoonaan kruunuun. Pohjoismaiden ja Saksan paperiteollisuusk-sien valtuutettujen kesken on käyty neuvotteluja 7 - 11 päi-vinä kuluvaa kuuta. Lopuksi on ilmoitettu, että lähiaikoina ryhdytään uusiin ruotsalais-saksalaisiin kauppaneuvotteluihin, jotka kohdistuvat Ruotsin kauppasuhteisiin myös Saksan val-taamiin maihin.

Ministeri:

Jarl Wasserman

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA: _____

Tukholmassa olevan lähetystön raportti n:o 4.

Ministeri Wasastjerno

31/10 1940

T U K H O L M A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 4.

Tukholma ssa 31 p:nä loka kuuta 19 10

88/49 Pal. S - 40

4/11-40

Asia: Ruotsin sisäpolitiikka.

OKA:PS

5 C2

Vuoden toisenkamarinvaalien lopulliset ääniluvut julkaistiin t.k. 4 päivänä. Oikeisto sai 42 (-2) paikkaa, talonpoikaisliitto 28 (-8), kansanpuolue 23 (-4), sosiaalidemokraatit 134 (+19), sosialistit 0 (-3), kommunistit 3 (-2) paikkaa. Vaalien kautta tuli suunnilleen neljännes kamarista korvatuksi uusilla nimillä. Vaalitulos johti siihen, että talonpoikaisliiton piirissä syyskuun lopulla vaadittiin puolue-edustajien eroamista nykyisestä kokoomushallituksesta. Muut puolueet eivät halunneet ymmärtää tällaista menettelyä ja, kuten talonpoikaisliiton asiassa suorittamasta lopputarkastuksesta saadut, nyt julkaistut ääniluvut osoittavat, olikin vain vähemmistö sitä kannattanut; puolueen 54 edustajaa äänesti hallitukseen jäämisen puolesta ja 17 sitä vastaan.

Maan sisäpolitiikkaan on, kuten aiemmin sodan aikana, yhä edelleen oleellisesti vaikuttanut ulkopoliittinen tilanne. Merkinnot puolustuslainaan nousevat tänään / ^{lainan viimeisenä} päivänä yli 760 miljoonan Rkr, suurin ruotsalaiseen valtiolainaan koskaan merkitty määrä. Julkaistujen tietojen mukaan on ilmatorjunnan eri järjestöjen henkilökunta viime vuosipuoliskon aikana huomattavasti lisääntynyt, käsittäen tällä hetkellä 750.000 henkeä. Täällä on

JAKELUOHJE:

Tavallinen

UE 2: A 4.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkosisainministeriön tiedoituksiin.

järjestetty n.k. ilmasuojeluviikko. "Folk och Försvar" nimellä järjestetyssä puolustusnäyttelyssä, joka avattiin t.k. 11 päivänä Tukholman historiallisessa museossa, kävi jo ensimmäisinä kolmena päivänä 41.000 henkeä. Puolustusasioista puhuen mainittakoon myös, että kenraali I. HOLMQUIST t.k. 1 päivänä astui virkaansa armeijan päällikönä.

Puolustusvalmiuden aiheuttamat suuret menot ovat m.m. johtaneet yleisen liikevaihtoveron toimeenpanoa koskevaan esitykseen. Asia esitettiin valtiopäiville t.k. 12 päivänä. Esityksen mukaan on kyseessä kulutustavaraan kohdistuva vero, joka, lukuunottamatta erinäisiä tarvetavaroita, peritään 5 %:n suuruisena kaikesta kauppohenkilöiden mynnistä, lukien 1 päivästä tammikuuta 1941. K.o. veron lasketaan tuottavan valtiolle noin 200 miljoonaa kruunua. Veroehdotuksen yhteydessä antoi valtiovarainministeri raha-asiallista tilannetta, menoarvioennusteluja sekä veropoliittista tilannetta käsittävän yleiskatsauksen. Siitä kävi ilmi, että juoksevien tulojen lisäksi tarvitaan varoja noin 1500 miljoonan kruunun suuruisen menojen peittämiseksi. Jos puolustuslainatulot kuluvana menoarviovuonna arvioidaan 400:ksi ja rahoitus suoranaisten valvontaluoton kautta 100:ksi miljoonaksi kruunuksi, jää hankittavaksi vielä tarvittavia varoja noin miljardi kruunua. Jo nykyinen verotaakka voidaan karkeasti arvioida noin kolmanneksi fyysillisten henkilöiden tulojen kokonaismäärästä. Liikevaihtoveron toimeenpanoa nykytilanteessa voitaneen kuitenkin pitää myöskään vaikuttavana tekijänä pyrkimyksessä lainauksen supistamiseen, kulutuksen rajoittamiseen ja siten inflatoorisen lainauksen vaaran ehkäisemiseen. Valtiopäivien t.k. 16 päivän lähetekeskustelussa ehdotusta ei myöskään periaatteessa vastustettu.

Kansantalouden alalla on toimeenpantu erinäisiä säännöstelyjä. T.k. 1 päivänä korotettiin hiili- ja koksihinnat, johtuen tämä ennen kaikkea siitä, että saksalainen rahtiton- nisto on korvattu ruotsalaisella. Ohimennen mainittakoon, että Svenska Handelsbanken'in Itämerenmarkkinaa koskeva syys- kuun rahti-indeksi osoittaa yleisindeksin nousseen (elokuu 1939 = 100) 8:lla yksiköllä 227:ään. Pesuaineiden, kahvin, kaakaon, teen, sokerin sekä leivän ja jauhojen myynti on jo aikaisemmin asetettu säännöstelyn alaiseksi. Väkirehutuonnin supistuminen on johtanut siihen, että t.k. 6 päivänä annettiin sianlihan kulutukseen kohdistuvaa säännöstelyä koskeva asetus. T.k. 14 päivästä lähtien saavat raskaantyöntekijät sekä määrätynikäiset lapset lisä-leipäkortteja. T.k. 16 päi- vänä asetti hallitus leipäviljan ja rehuviljan takavarikon alaisiksi. Kuluvan vuoden huono sato on yleensäkin tuotta- nut vaikeuksia elintarvetilanteeseen nähden. Ruotsin maanvil- jelysliitto on pyytänyt toimenpiteitä hintakorotuksen aikaan- saamiseksi maanviljelystuotteille. Rasvakulutuksen säännöstelyä ei ole toimeenpantu. T.k. 13 päivänä ilmoitettiin, että mar- gariinivalmistus jälleen voitiin panna käyntiin. Margariinia on siis jälleen myytävänä, mutta sen hinta on pantu niin korkeaksi (kiloilta 60 äyriä alle voin hinnan), että myynti on käytännössä miltei pysähdyksessä. Voinsaanti on tästä päi- västä lähtien supistunut, joten vähittäiskauppiat saavat vain puolet tähänastisesta määrästä. Tämän johdosta on voin myynti sikäli säännöstelty, että kauppiat myyvät sitä vain omille asiakkailleen ja ainoastaan 1/4 kiloa kerralla. Tällä het- kellä on voi useimmista Tukholman liikkeistä loppuunmyyty.

Tämänpäiväisessä Nya Dagligt Allehanda:ssa julkaistun tiedoituksen mukaan suunnittelevat liikkeet maidonkin säännöstelyä. Maidon hinta on ^{tänään jälleen} noussut yhdellä ja kuohukerman hinta kymmenellä myrillä litraa kohti. T.k. 28 päivästä lähtien pienennettiin kahvi- ja sokeriannoksia pidentämällä säännöstelykautta kuudesta seitsemään viikkoon. Rautaromun, tinan ja alumiinin keräys on valtiollisesti järjestetty.

Ruotsin ulkomaankauppa on suuresti joutunut kärsimään poikkeuksellisista olosuhteista. T.k. 20 päivänä julkaistu tilasto osoittaa, että 401 merimiestä on menettänyt henkensä sotahaaksirikkoissa. 75 alusta, käsittäen noin 157.000 bruttotonnia, on upotettu, t.s. 10 % Ruotsin kauppalaivastosta. Merkillepantava on myös liikepankkien nyt julkaisema syyskuun tiliasema. Siitä ilmenee ennen kaikkea runsas rahan-saanti, joka perustuu kauppasaartoon sekä pienentyneeseen viireyteen elinkeinoelämän alalla. Lainananto on huomattavasti supistunut, kun taas lainaus on kohonnut 26 miljoonalla kruunulla.

Sosiaalivaltion elatuskustannus-indeksi vuosineljänneksenvaiheessa osoittaa näiden kustannusten ^{nousseen} heinäkuusta lähtien 4:llä yksiköllä, 193:sta 197:ään. (v. 1914 = 100). Tämä korotus on vähäisempi kuin edellisenä vuosineljänneksenä, jolloin indeksi nousi 7:llä yksiköllä, eikä sillä voida perustella teollisuustyöläisten palkkojen korottamista. Näiden säännöstelemiseksi on nimittäin sopimuksen mukaisesti korotuksen tai alennuksen käsitettävä vähintään 6 yksikköä. Elintarve-erä on noussut ainoastaan 1:llä yksiköllä viime vuosineljänneksestä lukien, veroerä 6:lla ja vaatetuserä 8:lla yksiköllä.

Tekniolmasta

ei raportteja

1941